Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21.04.2016, sp. zn. 4 Tdo 443/2016, ECLI:CZ:NS:2016:4.TDO.443.2016.1

Číslo: 26/2017

Právní věta: Jestliže obviněný reagoval na protiprávní útok poškozeného, který jej uzavřel v garáži, držel její vrata, čímž mu bránil ve svobodném pohybu, a současně hrozil, že zapálí jeho venku stojící vozidlo, tak, že rozrazil vrata garáže, jimiž zasáhl poškozeného do obličeje, a tím mu způsobil zranění, jde o jednání v mezích nutné obrany ve smyslu § 29 tr. zákoníku, a proto je nelze posoudit jako protiprávní (např. jako přečin ublížení na zdraví podle § 146 odst. 1 tr. zákoníku). Je totiž zřejmé, že za těchto okolností útok poškozeného trval a obviněný nebyl povinen nečinně vyčkávat na jeho ukončení. O excesu z podmínek nutné obrany by bylo možno uvažovat ve vztahu k jednání obviněného, který poté ležícího poškozeného opakovaně udeřil pěstí do obličeje.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 21.04.2016

Spisová značka: 4 Tdo 443/2016

Číslo rozhodnutí: 26

Číslo sešitu: 6

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Nutná obrana, Ublížení na zdraví

Předpisy: § 146 odst. 1 tr. zákoníku
§ 29 tr. zákoníku

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud zrušil k dovolání obviněného M. B. usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 7. 4. 2015, sp. zn. 7 To 111/2014, a jemu předcházející rozsudek Okresního soudu v Mostě ze dne 9. 1. 2014, sp. zn. 6 T 59/2013, jakož i další rozhodnutí na zrušená rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu, a Okresnímu soudu v Mostě přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

I.
Dosavadní průběh řízení

1. Obviněný M. B. byl rozsudkem Okresního soudu v Mostě ze dne 9. 1. 2014, sp. zn. 6 T 59/2013, uznán vinným přečinem ublížení na zdraví podle § 146 odst. 1 tr. zákoníku, jehož se dopustil tím, že dne 28. 4. 2012 kolem 18:30 h. v L. – J., okres M., v ul. P., v areálu řadových garáží před svojí garáží po vzájemné slovní rozepři poškozený V. K. vyběhl před garáž a držel garážová vrata, která obviněný rozrazil, přičemž došlo k nárazu petlice vrat do obličeje poškozeného, v důsledku čehož poškozený

utrpěl posunutou zlomeninu pravého jařmového komplexu se zakrvácením do vedlejší nosní dutiny, posunutou tříštivou zlomeninu kloubního a svalového výběžku pravé strany dolní čelisti a posunutou zlomeninu těla levé strany dolní čelisti s následnou neodkladnou stomatochirurgickou operací a obvyklou dobou léčení v trvání do šesti týdnů, a dále, když poškozený upadl na zem před garáží, obviněný jej udeřil nejméně dvěma údery pěstí do obličeje.

2. Za to byl obviněnému podle § 146 odst. 1 tr. zákoníku uložen trest odnětí svobody v trvání osmi měsíců, jehož výkon byl podle § 81 odst. 1 a § 82 odst. 1 tr. zákoníku podmíněně odložen na zkušební dobu v délce patnácti měsíců. V souladu s § 228 odst. 1 tr. ř. byla obviněnému uložena povinnost nahradit škodu poškozeným: VZP ČR, regionální pobočce Ú. n. L., pobočce pro Liberecký a Ústecký kraj, se sídlem v Ú. n. L., M. nám., ve výši 86 236 Kč a V. K. ve výši 11 400 Kč. (Pro úplnost je třeba zmínit, že obviněný byl nejprve uznán vinným stíhaným přečinem trestním příkazem Okresního soudu v Mostě ze dne 12. 6. 2013, sp. zn. 6 T 59/2013, který byl k jeho odporu zrušen, a posléze Okresní soud v Mostě rozhodl citovaným rozsudkem.)

3. Odvolání obviněného, které proti tomuto rozsudku podal, Krajský soud v Ústí nad Labem usnesením ze dne 7. 4. 2015, sp. zn. 7 To 111/2014, podle § 256 tr. ř. zamítl.

II.
Dovolání a vyjádření k němu

4. Usnesení soudu druhého stupně napadl obviněný prostřednictvím svého obhájce dovoláním, jež opřel o dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. Konkrétně namítl, že absentuje jeho zavinění, byť ve formě nepřímého úmyslu. Pouze se snažil rozrazit garážová vrata poté, co poškozený přijel k jeho garáži pod vlivem alkoholu s obsahem alkoholu v krvi 1,82 promile a vešel za ním do garáže, kde jej slovně a fyzicky napadal. Poté poškozený garáž opustil a zavřel za sebou otevřenou polovinu vrat, přičemž vyhrožoval zapálením vozidla obviněného stojícího před garáží. Obviněný se po výhružce poškozeného snažil garáž opustit původně otevřenou polovinou vrat, která však nešla otevřít, tudíž odjistil druhou polovinu vrat a dveře rozrazil. Nevěděl, zda je poškozený držel či je jinak zajistil. Obviněný nezaregistroval, zda petlice vrat udeřila poškozeného do obličeje, jelikož se jej poškozený snažil opětovně fyzicky napadnout a on jeho útok odrazil úderem pěstí. Nelze si proto představit, že by měl být srozuměn s tím, že poškozeného může zranit právě petlicí vrat garáže, tedy že mu bylo podle závěru soudu prvního stupně lhostejno, zda úderem do vrat následek způsobí či nikoli, v situaci, kdy se zde nacházel poškozený, a obviněný si byl vědom charakteru garážových vrat a jejich osazení petlicí.

5. Obviněný se dále domnívá, že uzavření osoby v místnosti či bránění v jejím odchodu je přečinem omezování osobní svobody podle § 171 tr. zákoníku. Bránil-li poškozený otevření vrat vlastní silou, je třeba posoudit jednání obviněného spočívající v jeho působení silou na vrata zevnitř jako nutnou obranu ve smyslu § 29 tr. zákoníku. Obviněný byl po opuštění garáže poškozeným opětovně napadán, takže neobstojí skutkový závěr odvolacího soudu, že rozepře byla ukončena a obviněný zde mohl vyčkat odchodu poškozeného. Nelze ani předpokládat, že osoba uzavřená v garáži, které je vyhrožováno poškozením jeho vozidla zaparkovaného před garáží, nebude na výhružku reagovat a že se nebude snažit garáž opustit a své vozidlo chránit.

6. Dovolatel proto navrhl, aby Nejvyšší soud podle § 265k tr. ř. zrušil usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 7. 4. 2015, sp. zn. 7 To 111/2014, i rozsudek Okresního soudu v Mostě ze dne 9. 1. 2014, sp. zn. 6 T 59/2013, a podle § 265l tr. ř. přikázal soudu, o jehož rozhodnutí jde, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

7. Státní zástupce činný u Nejvyššího státního zastupitelství se k podanému dovolání obviněného vyjádřil v tom smyslu, že námitka dovolatele o nedostatku zavinění je nedůvodná. Ztotožnil se se

závěry soudů nižších stupňů a dodal, že rozráží-li někdo prudce vrata, za nimiž stojí jiná osoba, a je si její přítomnosti vědom, musí si být zároveň vědom toho, že vrata mohou za nimi stojící osobu udeřit, potažmo že tuto osobu může prudkým úderem vrat poranit. Při neexistenci okolností, díky kterým lze spoléhat, že k poranění nedojde, je za této situace dán nepřímý úmysl ve smyslu § 15 odst. 1 písm. b) tr. zákoníku. Žádné okolnosti, na které by mohl obviněný spoléhat, doufaje, že k následku na zdraví poškozeného nedojde, přitom objektivně zjištěny nebyly. Hájí-li se obviněný tím, že nemohl vědět, že poškozeného může zranit (udeřit) právě petlice od vrat, státní zástupce konstatoval, že k závěru o úmyslné formě trestného činu postačí, jestliže úmysl, byť nepřímý, zahrnoval v obecné rovině „ublížení zdraví" jako znak příslušné skutkové podstaty. Vědění, jako složka zavinění, totiž nemusí objektivní realitě odpovídat přesně (srov. NOVOTNÝ, O., DOLENSKÝ, A., JELÍNEK, J., VANDUCHOVÁ, M.: Trestní právo hmotné – I. Obecná část, Aspi Publishing, Praha 2003, s. 155). Postačilo tedy srozumění obviněného s jakoukoliv, třeba i méně závažnou, poruchou zdraví poškozeného, aniž by se srozumění muselo vztahovat na poranění popsaná v tzv. skutkové větě rozsudku nalézacího soudu. Stejně tak je z hlediska zavinění obviněného nerozhodné, zda si představoval jako možný úder petlicí či jinou částí vrat, neboť ani způsob provedení nemusí pachatelově představě odpovídat zcela přesně.

8. Se zbývajícími výtkami obviněného ve vztahu k naplnění podmínek nutné obrany podle § 29 tr. zákoníku se pak státní zástupce ztotožnil a uvedl, že jednání obviněného nevykazuje jeden z obligatorních znaků trestného činu, a to protiprávnost. Soudy tedy pochybily, pokud shledaly obviněného vinným přečinem ublížení na zdraví podle § 146 odst. 1 tr. zákoníku. Jednání poškozeného spočívajícího v uzavření obviněného bez jakéhokoli oprávnění v garáži tak, že silou držel garážová vrata, vykazovalo znaky útoku dle § 29 odst. 1 tr. zákoníku, když za útok je považováno protiprávní jednání člověka. Poškozený se tak mohl dopustit přečinu omezování osobní svobody podle § 171 odst. 1 tr. zákoníku, popřípadě přestupku ve smyslu § 49 odst. 2 písm. c) zák. č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů. Krom toho poškozený působil na majetek obviněného (garážová vrata), tedy trvale útočil na osobní svobodu a volný pohyb obviněného, eventuálně majetek, tj. na zájem chráněný trestním zákonem, aniž by k tomu měl jakýkoliv právní titul či alespoň souhlas obviněného. Státní zástupce současně s odkazem na rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 5 Tdo 162/2007 dovodil, že v daném případě nedošlo k intenzivnímu excesu z nutné obrany, neboť obrana obviněného spočívající v rozražení vrat, které silou drží jiná osoba, je obranou zcela srovnatelnou se způsobem útoku spočívajícím v držení vrat silou, neboť obviněný činil v podstatě totéž co poškozený, pouze v opačném směru, když oba aktéři jednoduše působili silou na předmětná vrata. Tedy nejedná se o zcela zjevně nepřiměřenou obranu, ale ani o prostou nepřiměřenou obranu, naopak je zcela srovnatelná se způsobem útoku.

9. Nutnou obranu pak nevylučuje fakt, že obviněný v roli obránce způsobil poškozenému poranění mající povahu ublížení na zdraví a byl s tímto následkem srozuměn. Zavinění ve vztahu k následku činu nutnou obranu podle § 29 tr. zákoníku podle státního zástupce nevylučuje. Osoba jednající v nutné obraně je limitována toliko volbou způsobu své obrany tak, aby nebyla zcela zjevně nepřiměřená způsobu útoku. Není-li obrana zcela zjevně nepřiměřená způsobu útoku, pak nezáleží na tom, zda byl obránce s možnými negativními následky obrany srozuměn, či nikoliv. Meze nutné obrany nejsou bez dalšího překročeny ani tím, že obránce útočníka eventuálně i úmyslně usmrtí (rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 7 Tdo 461/2004). Judikatura ani zákon při nutné obraně zásadně nevyžadují zachování principu proporcionality, tzn. úměry mezi hrozící a způsobenou újmou. Ochrana života či zdraví útočníka, ač se jedná o nejcennější právní statky, nemá automaticky přednost před ochranou méně významných právních statků, např. osobní svobody či majetku (viz např. rozhodnutí Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 317/01). Újma způsobená v nutné obraně může být větší než újma z útoku hrozící (srov. stanovisko Nejvyššího soudu sp. zn. Tpjn 303/2008). Z hlediska obránce je významné rovněž to, že se zásadně nevyžaduje subsidiarita, a to ani v její zeslabené podobě. Obránce tedy není povinen snažit se útoku vyhnout, např. útěkem, a dokonce se po obránci

ani nežádá, aby volil z více nabízejících se způsobů obrany ten, který je nejmírnější (srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 5 Tdo 162/2007).

10. Státní zástupce má za to, že obviněný nejenže jednal ve stavu nutné obrany podle § 29 odst. 1 tr. zákoníku, nýbrž též postupoval adekvátně, aniž by z mezí nutné obrany vybočil ve smyslu odst. 2 téhož ustanovení. K závěrům soudů ohledně splnění podmínek nutné obrany dodal, že fyzický rozdíl mezi útočníkem a obráncem není kritériem pro posouzení podmínek nutné obrany. Není možné vylučovat nutnou obranu jen s poukazem na to, že útočník nedosahuje takových fyzických proporcí jako obránce. I fyzicky méně disponovaný útočník může významně zasáhnout chráněné právní statky jiného. Nalézací soud vyloučil nutnou obranu též proto, že v době, kdy obviněný rozrážel vrata, již fyzický útok vůči jeho osobě ze strany poškozeného ustal, a tedy již nehrozil ani netrval. Tento argument je neudržitelný prima facie, neboť tzv. skutková věta rozsudku okresního soudu výslovně pojednává o tom, že poškozený držel vrata garáže, v níž se nacházel obviněný. Útok tedy nepochybně trval. Z hlediska nutné obrany přitom není podstatné, že útočník nepůsobí na ohrožovaný právní statek vlastnoručně. Užití prostředku, nástroje či jiné pomůcky (v daném případě vrat) možnost nutné obrany nevylučuje. Nalézací soud pak podrobněji nerozvedl úvahu, že obrana obviněného byla zcela zjevně nepřiměřená způsobu útoku. Státní zástupce se naopak domnívá, že obviněný si počínal adekvátně a meze nutné obrany dané podle § 29 odst. 2 tr. zákoníku nepřekročil. Odvolací soud konstatoval, že rozepře byla ukončena a obviněný zde mohl vyčkat odchodu poškozeného. Ani tato argumentace nemůže nutnou obranu vyvrátit. Odvolací soud váže nutnou obranu na „rozepři“, avšak nutná obrana obviněného nesměřovala vůči „rozepři“, nýbrž vůči protiprávnímu jednání poškozeného, které spočívalo v uzavření vrat a držení obviněného v garáži. Současně odvolací soud nesprávně vyloučil nutnou obranu s poukazem na to, že obviněný mohl vyčkat odchodu poškozeného, což však směřuje nad rámec platné právní úpravy i judikatury, když zákon ani judikatura nevyžadují subsidiaritu nutné obrany. Navíc představa, že by měla osoba, jejíž právní statky jsou ohroženy útokem, jen útrpně čekat na to, až si útočník své jednání rozmyslí, odporuje nejen zákonu a judikatuře, nýbrž též prostému právnímu citu, či dokonce „obyčejnému“ selskému rozumu.

11. Lze-li na straně obviněného vůbec uvažovat o excesu, pak pouze o excesu extenzivním v podobě dvou úderů pěstí v závěru konfliktu, nicméně tímto excesem nemohlo dojít k naplnění přečinu ublížení na zdraví dle § 146 odst. 1 tr. zákoníku, když rozhodná zranění způsobil poškozenému předchozí úder vraty (petlicí).

12. Státní zástupce proto navrhl, aby Nejvyšší soud podle § 265k odst. 1, 2 tr. ř. napadené usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem zrušil a podle § 265l tr. ř. věc uvedenému soudu přikázal k novému projednání a rozhodnutí.

13. Dovolatel následně reagoval na písemné vyjádření státního zástupce Nejvyššího státního zastupitelství tak, že se plně ztotožňuje s jeho obsahem i odůvodněním.

III.
Přípustnost dovolání

14. Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 265c tr. ř.) zjistil, že dovolání obviněného proti usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 7. 4. 2015, sp. zn. 7 To 111/2014, je přípustné z hlediska ustanovení § 265a odst. 1, 2 písm. h) tr. ř. Obviněný je podle § 265d odst. 1 písm. b) tr. ř. osobou oprávněnou k podání dovolání (pro nesprávnost výroku rozhodnutí soudu, který se jí bezprostředně dotýká). Dovolání, které splňuje náležitosti obsahu dovolání podle § 265f odst. 1 tr. ř., obviněný podal prostřednictvím svého obhájce, tedy v souladu s ustanovením § 265d odst. 2 tr. ř., ve lhůtě uvedené v ustanovení § 265e odst. 1 tr. ř. a na místě určeném týmž zákonným ustanovením.

15. Nejvyšší soud se proto zabýval otázkou opodstatněnosti dovolatelem uplatněného dovolacího

důvodu. Důvod dovolání podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. je dán v případech, kdy rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotněprávním posouzení. Uvedenou formulací zákon vyjadřuje, že dovolání je určeno k nápravě právních vad rozhodnutí ve věci samé, pokud tyto vady spočívají v právním posouzení skutku nebo jiných skutečností podle norem hmotného práva, nikoliv z hlediska procesních předpisů. Tento dovolací důvod neumožňuje brojit proti porušení procesních předpisů, ale výlučně proti nesprávnému hmotněprávnímu posouzení (srov. usnesení Ústavního soudu ze dne 1. 9. 2004, sp. zn. II. ÚS 279 /03). Skutkový stav je při rozhodování o dovolání hodnocen pouze z toho hlediska, zda skutek nebo jiná okolnost skutkové povahy byly správně právně posouzeny, tj. zda jsou právně kvalifikovány v souladu s příslušnými ustanoveními hmotného práva. S poukazem na tento dovolací důvod totiž nelze přezkoumávat a hodnotit správnost a úplnost zjištění skutkového stavu či prověřovat úplnost provedeného dokazování a správnost hodnocení důkazů ve smyslu ustanovení § 2 odst. 5, 6 tr. ř. (srov. usnesení Ústavního soudu ze dne 15. 4. 2004, sp. zn. IV. ÚS 449/03).

IV.
Důvodnost dovolání

16. Ve vztahu k první námitce obviněného, že nejednal zaviněně, lze stručně shrnout, že se lze ztotožnit se závěry soudů obou stupňů, že obviněný byl srozuměn s tím, že garážová vrata s petlicí jsou při vynaložení větší síly k jejich otevření v důsledku překonání jejich držení poškozeným způsobilá přivodit poranění obličeje či hlavy poškozeného, a že věděl, že se za nimi nachází poškozený, který je držel, když jej slyšel zpoza vrat na něj křičet, tedy jednal v nepřímém úmyslu podle § 15 odst. 1 písm. b) tr. zákoníku.

17. Nejvyšší soud však po přezkoumání obsahu podaného dovolání shledal, že druhá námitka obviněného o splnění podmínek nutné obrany podle § 29 odst. 1 tr. zákoníku je důvodná.

18. Nutnou obranou se jako okolností vylučující protiprávnost ve smyslu § 29 odst. 1 tr. zákoníku rozumí čin jinak trestný, kterým někdo odvrací přímo hrozící nebo trvající útok na zájem chráněný trestním zákonem a který není trestným činem. Za nutnou obranu se však nepovažuje vybočení z mezí nutné obrany, kdy někdo odvrací útok, který přímo nehrozí nebo netrvá (tzv. exces extenzivní), popřípadě nejde o nutnou obranu, byla-li obrana zcela zjevně nepřiměřená způsobu útoku (tzv. exces intenzivní).

19. Bezprostřednost hrozby nebo trvání útoku jsou dány v případě, že je zde buď důvodný předpoklad útoku následujícího bezprostředně za hrozbou, anebo útok již započal a stále probíhá. Útok tedy ještě nesmí být ukončen ani krátkodobě přerušen. O nutné obraně tudíž nelze uvažovat za situace, kdy útok ještě bezprostředně nehrozí ani nezačal nebo pokud je útok již dokončen. Pro jednání v nutné obraně není podstatná tzv. subsidiarita, tedy aby se obránce snažil vyhnout hrozícímu nebo již probíhajícímu útoku nebo aby použil nejdříve mírnější způsoby obrany a jejich intenzitu případně stupňoval až podle způsobu útoku. Proto intenzivní exces z mezí nutné obrany nelze spatřovat jen v tom, že napadená osoba se útoku nevyhnula útěkem, i když byl útěk možný, anebo že nezvolila mírnější možnou obranu, pokud použitou (intenzivnější) obranu ještě nelze považovat za zcela zjevně nepřiměřenou způsobu útoku (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 2. 2007, sp. zn. 5 Tdo 162/2007, publikovaného pod č. 20/2008 Sb. rozh. tr., nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 10. 2001, sp. zn. 5 Tz 189/2001). Obrana musí být zásadně tak intenzivní, aby útok jistě a bez rizika pro napadeného odvrátila, což předpokládá, že musí být silnější než útok. Přiměřenost obrany je třeba posuzovat z hlediska subjektivního stavu obránce, tedy tak, jak se obránci jevila v době hrozícího nebo trvajícího útoku, a nikoli tak, jak se později jeví osobám, které ji následně posuzují (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 3. 2008, sp. zn. 6 Tdo 339/2008).

20. Nalézací soud podle skutkové věty spáchání trestného činu ublížení na zdraví obviněným spatřoval v tom, že poškozený vyběhl před garáž obviněného po vzájemné slovní rozepři a držel garážová vrata, která obviněný rozrazil, a petlice vrat narazila do obličeje poškozeného, v důsledku čehož utrpěl poškozený předmětná zranění, a posléze obviněný po pádu poškozeného na zem jej udeřil nejméně dvěma údery pěstí do obličeje.

21. K otázce nutné obrany na straně 5 odůvodnění odsuzujícího rozsudku soud prvního stupně uvedl, že nebyly splněny podmínky této okolnosti vylučující protiprávnost z důvodu odlišné fyzické dispozice obou aktérů, když fyzicky slabším se jevil poškozený, a zároveň v době, kdy obviněný rozrazil garážová vrata, již fyzický útok ze strany poškozeného ustal a netrval, tudíž obrana obviněného byla zjevně nepřiměřená způsobu útoku. Odvolací soud na straně 4 odůvodnění napadeného usnesení doplnil, že v okamžiku odchodu poškozeného z garáže verbální rozepře skončila a obviněný rozrazil vrata, před nimiž stál poškozený, a došlo k nárazu petlice do obličeje poškozeného, což způsobilo předmětná zranění, neboť následující údery pěstí neměly na vznik zranění poškozeného vliv. Jednání obviněného označil jako zjevný exces z nutné obrany, jelikož poškozený vstoupil do garáže obviněného za účelem vyvolání konfliktu, což neopravňovalo obviněného k jeho chování, neboť rozepře byla ukončena a obviněný mohl vyčkat odchodu poškozeného.

22. Nalézací soud do svých úvah nezahrnul vedle skutečností popsaných ve skutkové větě výroku o vině, z nichž eliminoval předchozí závadné jednání poškozeného, i další podstatné okolnosti mající vliv na posouzení konfliktu obviněného s poškozeným. Ze zjištěného skutkového stavu totiž vyplývá, že poškozený velkou rychlostí přijel ke garáži obviněného a svým vozidlem zablokoval vozidlo obviněného tak, aby nemohl z místa odjet. Vystoupil z vozidla, kde pod vlivem alkoholu (s následně zjištěným obsahem alkoholu v krvi 1,82 promile) křičel na obviněného, aby vyšel ven, že jej chce zbít. Po odmítavé reakci obviněného za ním vešel do garáže a obviněný mu dal slovně srozumitelně najevo, že nesouhlasí s jeho přítomností ve své garáži, že je na cizím pozemku, a vyzval jej k opuštění garáže, na což poškozený nijak nereagoval. Poškozený posléze z garáže vyběhl a zavřel garážová vrata, která zvenku držel, aby se obviněný nemohl dostat ven, a jak vypověděl svědek P. H., na obviněného, který zůstal v garáži, něco křičel. Obviněný slyšel, jak říká, že mu zapálí jeho vozidlo. V obavě, že tak učiní, se snažil dostat z garáže ven, avšak zjistil, že poškozený vrata zablokoval. Kopl proto do garážových vrat, která se neotevřela. Obviněný z důvodu, že se nedají zevnitř otevřít a nemají zde kliku, vrata rozrazil a ta pak zasáhla z druhé strany stojícího poškozeného do obličeje.

23. Při posouzení intenzity odvracení útoku je třeba hodnotit způsob provedení útoku, osoby útočníka a obránce, následek hrozícího z útoku a následek způsobený obranou, popřípadě při použití zbraně její charakter a četnost způsobených ran. O zcela zjevně nepřiměřené obraně lze uvažovat především za situace, kdy obránce použije proti útočníkovi takové prostředky a tím způsobem, že to zcela jasně, očividně a nepochybně neodpovídá okolnostem charakterizujícím způsob útoku (srov. přiměřeně rozhodnutí pod č. 41/1980 Sb. rozh. tr.).

24. Nezpochybnitelným iniciátorem střetu byl poškozený, který podle svého vyjádření měl v úmyslu obviněnému sdělit, aby se s dcerou jeho partnerky rozešel, což je však ve zjevném rozporu s výpovědí obviněného i svědkyně V. Č. ml., kteří shodně uvedli, že svůj vztah ukončili den před incidentem. Hlavním důvodem agrese poškozeného proto byla komunikace s obviněným přes SMS zprávy, v nichž mu obviněný sdělil, že s ním rozchod se svou partnerkou řešit nebude, a měl se údajně hanlivě vyjádřit o partnerce poškozeného ve smyslu „jaká matka, taková dcera“, což si chtěl poškozený s obviněným vyřídit. Z tohoto důvodu i přes požití zhruba pěti až šesti dvanáctistupňových piv ve stavu opilosti nejprve porušil zájem na ochraně života, zdraví a majetku před ohrožením pocházejícím z činností konaných pod vlivem návykové látky, když řídil vozidlo ve stavu vylučujícím jeho způsobilost k takové činnosti. Posléze ignoroval opakovaná slovní upozornění obviněného, aby zanechal svého protiprávního jednání a opustil garáž, kam vstoupil proti vůli obviněného jako jejího

vlastníka. Když viděl, že obviněný nemá zájem řešit konflikt fyzickou potyčkou, zavřel obviněného v garáži a bránil mu silou držením vrat v jejím opuštění, čímž ho chtěl vyprovokovat ke rvačce. Poškozený tedy zjevně útočil na zájem chráněný trestním zákoníkem, když narušil svobodu pohybu obviněného jeho uzavřením v garáži a zároveň hrozil způsobením škody na majetku obviněného, tj. zapálením jeho vozidla stojícího před garáží, přičemž obviněný, aby zabránil poškozenému v narušování svobody pohybu své osoby a poskytl ochranu svému vlastnictví, vynaložil za účelem otevření garážových vrat jako protireakci na jejich protiprávní držení poškozeným přibližně totožnou sílu jako poškozený. Jeho obranu tudíž nelze označit za zcela zjevně nepřiměřenou, jak učinil soud prvního stupně, aniž by uvedený závěr jakkoli zdůvodnil, ale naopak za adekvátní za současného použití přiměřených prostředků.

25. Jako jednoznačně nesprávný je také nutno odmítnout závěr obou soudů, že útok poškozeného v okamžiku rozražení dveří obviněným ustal a netrval, a že se tak obviněný dopustil extenzivního excesu, tj. vybočení z nutné obrany. Ani fyzické předpoklady poškozeného zde nehrály zásadní roli, neboť fyzická konstituce poškozeného (měřil 180 cm a vážil 60 kg podle propouštěcí zprávy Nemocnice M. ze dne 16. 5. 2012, č. l. 55–6) i jeho věk (50 let v době spáchání stíhaného skutku) mu nebránily ve shora popsaném počínání. Poškozený věděl, že obviněný se snaží dostat z garáže, přesto dále vrata držel, aby mu v tom zabránil. Tedy chování poškozeného bylo nesporně v dané chvíli protiprávním, když nedovoleně omezoval osobní svobodu obviněného. Jediným možným způsobem, jak se mohl obviněný z garáže dostat, připadajícím v dané situaci v úvahu, bylo rozražení dveří, což obviněný posléze i učinil. Pokud poškozený obviněnému uvedeným způsobem bránil v opuštění garáže, musel počítat i s tím, že pokud bude stát za vraty s petlicí, které obviněný rozrážel, mohou jej tyto logicky zasáhnout a udeřit mimo jiné do obličeje. Odvolací soud pak nad rámec zákonných požadavků zúžil podmínky, za nichž lze jednat v nutné obraně, když uzavřel, že počínání poškozeného neopravňovalo obviněného k jeho chování, jelikož mohl vyčkat odchodu poškozeného. Požadavek splnění tzv. subsidiarity – tedy že útok bylo možno odvrátit jinak – nelze u nutné obrany požadovat, a proto lze označit předmětný závěr odvolacího soudu za neopodstatněný a ve svém výsledku zakládající nesprávné právní posouzení věci ve smyslu § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. Jednalo by se o nepochopení principu nutné obrany, pokud by u obránce oprávněně střežícího své zájmy bylo vyžadováno vyčkání, než přímo hrozící či trvající útok ze strany útočníka skončí. Nikdo totiž není povinen ustupovat před neoprávněným útokem na zájem chráněný trestním zákoníkem.

26. Obviněný se tak nemohl dopustit přečinu ublížení na zdraví podle § 146 odst. 1 tr. zákoníku způsobem popsaným ve skutkové větě výroku o vině odsuzujícího rozsudku, neboť jeho jednání postrádá znak protiprávnosti a společenské škodlivosti s ohledem na skutečnost, že přiměřenými prostředky odvracel protiprávní útok poškozeného spočívající v uzavření obviněného v garáži držením jejích dveří (tj. v bránění svobodnému pohybu obviněného se současnou hrozbou, že způsobí škodu na vozidle obviněného jeho zapálením), které obviněný obdobnou silou, jíž je držel poškozený, rozrazil, čímž došlo k zásahu poškozeného do obličeje a vzniku předmětných zranění, aniž by zároveň došlo k vybočení z mezí nutné obrany ve smyslu § 29 odst. 1, 2 tr. zákoníku, neboť útok poškozeného trval a obrana obviněného nebyla zcela zjevně nepřiměřená způsobu útoku poškozeného.

27. Na základě výše uvedených zjištění a závěrů Nejvyšší soud jako soud dovolací shledal podané dovolání obviněného M. B. v této části důvodným a zrušil napadené usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 7. 4. 2015, sp. zn. 7 To 111/2014, a jemu předcházející rozsudek Okresního soudu v Mostě ze dne 9. 1. 2014, sp. zn. 6 T 59/2013, jakož i všechna obsahově navazující rozhodnutí, jež v důsledku tohoto rozhodnutí pozbyla svého podkladu (§ 265k odst. 1, 2 tr. ř.). Nejvyšší soud pak přikázal Okresnímu soudu v Mostě, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl (§ 265l odst. 1 tr. ř.). Soud prvního stupně tak existující důkazy zopakuje, případně je doplní o důkazy nové a poté provede jejich nové zhodnocení, přičemž přitom ve smyslu ustanovení § 265s odst. 1 tr. ř. bude respektovat právní názor, který ve svém rozhodnutí vyslovil Nejvyšší soud. V rozhodnutí pak

odpovídajícím způsobem upraví skutkovou větu tak, aby vyjadřovala jednotlivé fáze konfliktu mezi obviněným a poškozeným a odrážela protiprávnost, nebo naopak oprávněnost jejich jednání.